

протягом періоду 1925–1930-го років, коли карально-репресивний механізм ігнорував не лише мораль, але й право.

Список бібліографічних посилань

1. Нерсисянц В. С. Философия права : учеб. М. : Норма, 2005. 656 с.
2. Губар С. В. Кримінальна юстиція в Україні. 1927–1939 роки : монографія Київ : Хай-Тек Прес, 2009. 352 с.
3. Чердаков О. И. Формирование правоохранительной системы Советского государства, 1917–1936 гг.: историко-правовое исследование : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Саратов, 2002. 471 с.
4. Алексеев С. С. Структура советского права. М. : Юрид. лит, 1975. 264 с.
5. Бачинин В. А. Философия права и преступления. Харьков : Фолио, 1999. 607 с.

Одержано 26.03.2019

УДК 351.81(477)

Анатолій Євгенійович ШЕВЧЕНКО,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
завідувач кафедри теорії та історії держави та права
Національного університету державної податкової служби України;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2663-9892>*

ПРАВООХОРОННА ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА НА АВТОШЛЯХАХ УКРАЇНИ (2014–2018 РР.)

Відомо, що функції держави – це головні напрямки і види діяльності держави, обумовлені її завданнями і цілями і такі, що характеризують її сутність. Тому функції держави не можна ототожнювати з функціями її окремих органів, які є частиною апарату держави і відбиваються у компетенції, у предметі ведення, у правах і обов'язках (повноваженнях), закріплених за ними.

У цьому контексті особливу увагу заслуговує правоохоронна функція держави, яка об'єднує низку заходів (в тому числі примусових), оснований на принципах справедливості та ефективності, спрямованих на безконфліктну реалізацію прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, забезпечення соціальної злагоди, недопущення індивідуальних, колективних та масових порушень законності і правопорядку» [1, с. 369].

Крім того, правоохоронні функції держави за сферами (об'єктами) її діяльності також поділяються на внутрішні і зовнішні. Внутрішніми правоохоронними функціями держави є: функція охорони прав та свобод особи та функція забезпечення правопорядку (яка, в свою чергу, диференціюється на функцію боротьби з корупцією, функцію боротьби з організованою злочинністю, функцію боротьби з тероризмом). Зовнішніми правоохоронними функціями є: участь України в охороні прав і свобод особи на міжнародній арені; участь України у підтримці міжнародного правопорядку [2, с. 3].

При цьому найвищою соціальною цінністю держави завжди залишається людина – її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека. Саме людина її права і свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [3, с. 5].

Важливим засобом забезпечення згаданих прав є держава та її органи правопорядку, які покликані виконувати правоохоронні функції: з одного боку додержання вимог законів, що закріплюють права та свободи людини, з іншої – наділені відповідними розпорядчими повноваженнями, у тому числі і правом розробляти і приймати підзаконні акти нормативного характеру, націлені на регулювання реалізації прав та свобод громадян [4, с. 82].

Аналіз наукової літератури, у якій тією чи іншою мірою розглядалося питання правоохоронної функції органів правопорядку, дозволяє зробити висновок, що дослідниками виконана значна робота щодо вивчення цих питань, водночас що стосується правовідносин спеціальних органів правопорядку, зокрема на автошляхах з учасниками дорожнього руху – залишається ще недостатньо дослідженою.

Саме тому мета поданої статті полягає у висвітленні правоохоронної функції державних інституцій щодо забезпечення прав людини і громадянина на автошляхах України (2014–2018 рр.). Особлива увага акцентується на з'ясування проблем і виявлення причин зростання кількості

дорожньо-транспортних пригод та реалізацію профілактичних заходів й перспектив щодо поліпшення стану на автотранспорті України.

Аварійність на автомобільному транспорті – це об'єктивне явище, яке виникло не сьогодні й не вчора, а ще в перші роки ХХ ст. на зорі автомобілізації, і її розвиток тісно пов'язаний саме з цим процесом який має досить багато взаємообумовлених факторів. На розв'язання цієї досить нагальної проблеми держава спрямовує діяльність усіх державних інституцій. Втім наразі немає однозначної думки відносно єдиного показника ефективності заходів щодо скорочення аварійності на автошляхах. У цьому контексті важливого значення набуває оптимізація діяльності органів правопорядку, зокрема дорожньої поліції, яка виконує правоохоронну функцію (попередження порушень прав особи; захист та відновлення порушених прав особи) у сфері безпеки дорожнього руху.

Сьогодні перебудова органів правопорядку потребує чималих зусиль щодо функціонування їх в нових умовах, зокрема щодо безпеки на автошляхах. Підтвердженням тому є сумна картина смертності та травмування людей в наслідок дорожньо-транспортних пригод (ДТП).

На початку другого десятиріччя ХХІ ст. незважаючи на активні дії держави з правопорушеннями на автотранспорті, пошуку наслідків аварійності, проведення профілактичних заходів, в Україні знову було зареєстровано зростання ДТП. Так, за дев'ять місяців 2012 р. було встановлено 14 1124 ДТП, що 5,5 % більше, ніж за аналогічний період 2011 р. В результаті ДТП загинуло 3563 і травмовано 27 218 громадян, тобто збільшення відмічених показників на 10,4 % і 2 % відповідно [5]. Не менш трагічними у порівнянні з минулими роками були і 2013–2014 рр. За офіційними даними Центру безпеки дорожнього руху та автоматизованих систем при МВС України (ЦБДД і АС) у 2014 р. на дорогах країни сталося 26 084 ДТП, у яких загинуло 4443 і поранено 32 270 осіб. І ці показники на 15 %, 8,1 % і 14 % менше, ніж у 2013 р. Водночас до загальних відомостей не потрапили показники ДТП, які було скоєно у анексованому Росією Криму, а також аварії, що сталися на непідконтрольних українській владі частинах Донецької і Луганської областей [6]. Варто зазначити, що всі чотири регіони України, які сьогодні знаходяться під тимчасовою окупацією Росії (АР Крим, м. Севастополь, Донецьк, Луганськ) за останні роки відрізнялися високим рівнем аварійності та дорожньо-транспортним травматизмом. Якщо, наприклад, взяти до уваги показники аварійності по окупованим регіонам хоча б на рівні 2013 р. і внести поправку в загальноукраїнську статистику щодо зниження цих показників, то у 2014 р. внаслідок ДТП в Україні загинуло 4957 осіб, що на 2,5 % більше, ніж у 2013 р. (для порівняння: у 2013 р. загинуло 4833 особи). Кількість травмованих у 2014 р. також зросла і склала близько 32 440 осіб [7]. Тому припускаємо, що загальна кількість аварій, травматизму і смертності на автодорогах України є набагато гіршою.

У 2014–2017 рр. за даними статистики національної поліції в Україні було зареєстровано 613 043 ДТП, в яких постраждало 105 655 осіб. Причому травмованих – 132 242, загинуло – 15309 [7], а за 10 місяців у 2018 р. на території України поліцейські зафіксували 122354 дорожньо-транспортні пригоди, з них 19 915 – ДТП з потерпілими. На дорогах загинуло 2651 людей, також внаслідок ДТП ще 25 559 осіб отримали травми. Аналіз документів свідчить про те, що переважна кількість дорожньо-транспортних пригод трапляється через порушення правил дорожнього руху, зокрема керування транспортним засобом у нетверезому стані, перевищення встановленої швидкості, невиконання вимог сигналів регулювання, порушення правил перевезення пасажирів, порушення правил маневрування, порушення правил проїзду залізничних переїздів, управління несправним транспортним засобом порушення техніки безпеки пасажиром, порушення правил утримання автодоріг та інші [7].

Тому проблема боротьби з аварійністю на автошляхах потребує негайного вирішення. Для цього необхідно активізувати правоохоронну діяльність держави та її органи правопорядку. Причому перш за все необхідно зробити ґрунтовні висновки щодо наслідків аварій на автомагістралях України; здійснити відповідні заходи щодо вдосконалення всіх складових системи безпеки дорожнього руху та намітити профілактичні та організаційні кроки на попередження ДТП [4, с. 84].

Ще одною важливою перспективою щодо здійснення правоохоронної функції держави в контексті автотранспортних правовідносин є виключення особистого контакту працівників дорожньої поліції і правопорушників дорожнього руху, що надасть у майбутньому зниження корупції. Крім того, необхідне підвищити вимоги щодо якості підготовки водіїв з перевіркою їх знань на практиці.

До речі, якщо за радянські часи система підготовки водіїв не встигала за кількістю бажаючих отримати відповідну кваліфікацію, а в кінці ХХ ст. вимоги до їх підготовки взагалі були досить

сильно знижені. То наразі сама якість підготовки водіїв залишається на досить низькому рівні, а кількість безпосередніх учасників дорожнього руху тільки зростає. Тому постійне підвищення вимог до якості підготовки водіїв і перевірка їх знань та вмінь на застосовування правил дорожнього руху сприятиме зменшенню кількості ДТП і зберегати людське життя [4, с. 85].

Важливою формою правоохоронної функції органів правопорядку у сфері боротьби з аварійністю є тісна співпраця всіх державних і громадських інституцій. Така необхідність зумовлюється й тим фактом, що на протязі значного проміжку часу боротьба з аварійністю не може бути вирішена тільки силами органів правопорядку. Тому сьогодні потрібна постійна копітка робота держави щодо підвищення рівня дисципліни всіх учасників дорожнього руху.

Не менш важливою формою правоохоронної функції діяльності поліції є організаційна і профілактична робота серед населення щодо дотримання правил дорожнього руху. Причому профілактичні заходи потрібно починати ще з дитячих садків, розвиваючи правову свідомість серед дітей. У подальшому необхідно також продовжувати ці напрацювання протягом навчання у середній та вищій школі. Крім того, варто залучати до цієї роботи й засоби масової інформації, насамперед – ресурси Інтернету, радіо, телебачення та друковані періодичні видання.

Таким чином, на підставі вищевикладеного можна констатувати, що розв'язання проблеми реалізації правоохоронної функції держави в контексті автотранспортних правовідносин повинно ґрунтуватися на комплексному підході з залученням державних і громадських інституцій з використанням всього наявного механізму впливу на порушників правил дорожнього руху та застосування ефективних заходів щодо їх попередження. Координуюча та провідна роль у цьому процесі повинна відводитися органам правопорядку на автошляхах, які завдяки залучення досягнень науки і техніки, впровадження закордонного досвіду та позитивних надбань минулого, відповідно до реалій сьогодення, в змозі забезпечити безпеку громадян України.

Список бібліографічних посилань

Крицак І. В. Правоохоронна функція держави та її вплив на формування функції надання послуг населенню органами внутрішніх справ України. *Форум права*. 2009. № 3. С. 365–372. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2009_3_54.pdf (дата звернення: 21.03.2019).

2. Онопенко П. В. Правоохоронні функції української держави: зміст і реалізація : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2005. 16 с.

3. Конституція України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 24 лист. 2014 р. : офіц. текст. Київ : ПАЛИВОДА А. В., 2014. 64 с.

4. Шевченко А. Є. Реалізація правоохоронної функції держави в контексті автотранспортних правовідносин: проблеми і перспективи. *Альманах права*. 2015. Вип. 6. С. 82–87.

5. Центр безпеки дорожнього руху та автоматизованих систем «Аварійність на автошляхах України» URL: <http://www.sai.gov.ua/ua/people/5.htm>. (дата звернення: 21.03.2019).

6. Украину ждет волна ДТП – эксперты URL: <http://www.segodnya.ua/economics/avto/ukrainu-zhdet-volna-dtp-587088.html> (дата звернення: 21.03.2019).

7. За год в Украине стало на четверть больше пьяных водителей – Нацполиция (инфографика) // УНІАН : сайт. <https://www.unian.net/society/2375328-za-god-v-ukraine-stalo-na-chetvert-bolshe-pyanyih-voditeley-natspolitsiya-infografika.html> (дата звернення: 21.03.2019).

Одержано 25.03.2019

УДК 341.783

Альона Леонідівна ШЕВЧЕНКО,

викладач кафедри міжнародного і європейського права юридичного
факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9907-8371>

СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ СЛІДЧИХ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

Міжнародний судовий процес неможливий без попереднього вивчення ситуацій, розслідування обставин скоєння того чи іншого злочину, підготовки належної доказової бази. Саме таке завдання покладено на органи та посадових осіб, наділених повноваженнями проводити розслідування відповідно до положень установчих документів органів міжнародної кримінальної юрисдикції [1, с. 126]. Ефективна діяльність слідчих є ключовою складовою